

AUTEURS
BONDS

Van Deysselhuis
De Lairessestraat 125
1075 HH Amsterdam
+31 (0) 20 624 08 03
www.auteursbond.nl
www.auteursprijzen.nl

Onder-
titelaars

AUTEURS
BONDS

Juryrapport
Reid
Ondertitelprijs 2020
Erna Auf der Haar

Juryrapport
Reid Ondertitelprijs 2020
Erna Auf der Haar

Dames en heren,

Ik weet wel iets van vertalen, maar in het land van de ondertitelaars ben ik een vreemdeling. Dus wat heb ik dan eigenlijk uitgevoerd in de jury die mocht bepalen aan wie de Reid Ondertitelprijs 2020 toekomt? De mededingers hadden een fragment vertaald uit de film *GOLDIE*, van de Nederlandse regisseur Sam de Jong. De film speelt in New York.

Luisterend naar het beraad van mijn mede-juryleden, Frank Lekens en Lauren Murphy, zat ik algauw met mijn mond vol tanden. Zij wisten alles – ze begrepen alles – ze hadden overal op gelet.

Allereerst natuurlijk op wat vertalers het register noemen. Wat is de toonaard van de dialogen in *GOLDIE*? Iedereen in het te vertalen fragment is zwart. Hoofdpersoon Goldie, haar collega's, haar kennissen, haar baas: allen Afro-Amerikanen. Hun taal is in hoofdzaak New Yorks slang, of zelfs nog lokaler: dat van de Bronx. Het is het onder-ons van de straat, van een subcultuur. Hoe vertaal je dat achteloze idioom van deze generatie van een jaar of twintig?

En dan het tempo! De hoeveelheid tekst – wat de acteurs in die drie minuten tegen elkaar zeiden, in de snelle schakelingen van handeling en montage –, die tekst besloeg in het Engels aaneengesloten twee A-viertjes. Die drie minuten film bleken maar liefst een stuk of vijftig ondertitels met zich mee te brengen.

Wie rustig in een bioscoopfauteuil zit te kijken en te luisteren en – bij films uit een ander taalgebied – ook te lezen, heeft eigenlijk geen idee van wat daarbij komt kijken: de kunst van de ondertiteling.

Een voorbeeld:

If I get you in you can't fuck it up, alright?

Nigga, antwoordt Goldie, *I'm gonna rock and roar*.

You better be lookin' fly too, bindt de man achter het stuur haar op het hart.

Moet je net Goldie hebben. Die antwoordt: *Nigga, I'm fly as fuck*.

Nog los de huidige politieke incorrectheid van het gebruikte n-woord, hoe kun je deze zinnestjes, uit deze monden en in deze situatie, als het meest natuurlijke Nederlands laten klinken? Waarbij je ook gebonden bent, niet alleen aan de strikte auditieve tijdslijm van het gesproken woord, maar ook aan de beperkte visuele ruimte van de maximaal twee regels, waarbinnen ondertitels zich nu eenmaal moeten zien te redden.

En alsof dat niet al genoeg problemen opleverde, strekten de zorgen van de jury zich ook nog eens uit tot de – soms – ongewenste komma's, en tot de streepjes die ertoe dienen om duidelijk te maken dat de woorden niet

meer van dezelfde spreker afkomstig zijn. Enfin, ik vond het een groot genoegen om het juryberaad bij te wonen en heel af en toe ook zelf een duit in het zakje te doen.

Op 14 februari 2020 heeft de jury een tiental (geanonimiseerde) inzendingen voor de Reid Ondertitelprijs beoordeeld.

Eerst alleen maar gelezen, zonder beeld erbij. Over de afzonderlijke vertalingen hebben we eerst een poosje geredekaveld. Een beetje als schoolmeesters. Is dit een goeie vondst? En dat daar, kan dat ermee door? Of zit het er toch net naast? Met steeds weer de vraag: zeg je dit zo, in deze situatie?

Vervolgens hebben we het fragment in kwestie, met geluid en ondertiteling, tien keer bekeken, tot we het zo ongeveer uit ons hoofd kenden. Gaandeweg kwamen we tot de conclusie dat elke inzending wel goeie vondsten had en dat we vanuit alle inzendingen samen de bijna perfecte ondertiteling zouden kunnen samenstellen.

De beste vertalingen waren naar onze overtuiging juist die welke probeerden niet zo nadrukkelijk 'van de straat' te zijn. Onze voorkeur ging uit naar vertalingen die opteerden voor iets tijdlozer en toegankelijker oplossingen, zonder al te uitgesproken Nederlandse straattaal die alleen voor een kleine doelgroep begrijpelijk is.

Tot slot hebben we de twee naar onze smaak beste vertalingen nog eens afzonderlijk bekeken en vergeleken. Het gaat om de vertaling van Wim en Janny Koole Loonstra en die van Erna Auf der Haar.

En de winnaar van de Reid Ondertitelprijs 2020 is geworden:
Erna Auf der Haar

Namens de jury, de voorzitter,
Nicolaas Matsier